

William Shakespeare
AHOGY TETSZIK.

(Fordította: Rákosi Jenő)

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u.
6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-6907-61-5

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

SZEMÉLYEK

Az idősb Herczeg, száműzött.

Fridrik, testvére, bitorló bátyja tartományaiban.

Amiens,

Jaques, a száműzött herceg kíséretéhez tartozó nemesek.

Le Beau, udvaronc.

Charles, bajvivó.

Oliver,

Jaques,

Orlando, sir Roland de Bois gyermekei

Ádám,

Dennis, Oliver szolgái.

Próbakő, bohóc.

Tiszt.

Szövegronthó Oliver, lelkész.

Korin,

Silvius, pásztorok.

Vilmos, paraszt süsők, szerelmes Jucziba.

Hymen.

Rozalinda, a száműzött herceg leánya.

Chelia, Fridrik leánya.

Phoebe, pásztorleány.

Juczi, pórleány.

Urak, apródok, vadászok és kíséret.

ELSŐ FELVONÁS.

I. SZÍN.

Gyümölcsös, Oliver háza táján.

Orlando és Ádám jönnek.

ORLANDO.

A mint emlékszem, Ádám, olyanformán volt, hogy hagyott nekem atyám végrendeletileg, de csak árva ezer koronát, és, mint mondod, meghagyta bátyámnak, amint megáldotta, hogy engem jól neveljen, s itt kezdődik az én nyomorúságom. Jaques testvéremet iskoláztatja, s a hír aranyosan szól előmeneteléről; engemet pedig itthon tart parasztmódra, vagy jobban mondva itthon fog nevelten: mert hát nevelés az egy oly születésű nemesnek, mint én vagyok, mely nem különbözik egy ökör istállózásától? Lovaival jobban bánnak: mert a mellett, hogy jól tartják, fogadnak melléjük drága lovászokat, kik betanítják; de én, édes testvére, egyebet sem nyerek nála, mint hogy növök, miért barmai a ganéjdombon csak úgy vannak lekötelezve, mint én. E semmin kívül, mivel oly bőségesen ellát, úgy látszik, bánásmódjával még azt a keveset is leszedi rólam,

a mit a természet adott. Cselédeivel eszem egy asztalon, megfoszt a testvért illető helytől, és csökkenti, a hogy csak tőle telik, nevelésemmel nemességemet. Ez az, Ádám, a mi engemet bánt; és atyám szelleme, mely, úgy vélem, bennem lakik, kezd föllázadni e szolgaság ellen. Nem fogom tovább tűrni: bár még nem tudom módját, miként hárítsam el.

ÁDÁM.

Amott jön gazdám, a bátyád.

ORLANDO.

Menj félre, Ádám, s meg fogod látni, hogy förmed rám.

Oliver jön.

OLIVER.

Nos, sir, mit csinálsz itt?

ORLANDO.

Semmit sem. Nem tanítottak semmire!

OLIVER.

Hát mit rontasz, sir?

ORLANDO.

Bizony, uram, segítek neked rontani azt, mit az

Isten csinált, egyik árva, érdemetlen testvéredet,
semmittevással.

OLIVER.

Bizony, uram, keress jobb foglalkozást s légy egy
darabig semmirevaló.

ORLANDO.

Talán disznaidat őrizzem s egyem velök korpát?
Mely pazar örökséget vertem el, hogy ily
nyomorra jussak?

OLIVER.

Tudod-e, uram, hol vagy?

ORLANDO.

Ó, uram, nagyon jól: itt a te gyümölcsösödben.

OLIVER.

Tudod-e, ki előtt?

ORLANDO.

Jobban, mint az ismer, a ki előtt állok. Tudom, te
vagy legidősb testvérem, és a vér nemes köteléke
szerint neked is úgy kellene ismerned engemet. A
nemzetek szokása rád ruházza az én jogaimat, mert
elsőszülött vagy; de ugyanez a törvény nem foszt
meg véremtől, s ha húsz testvér volna is közöttünk.
Bennem csak annyi van atyámból, mint benned,

bár elismerem, te közelebb állsz azon tisztelethez,
mely őt illeti, mert előttem vagy a sorban.

OLIVER.

Mit? kölyök?

ORLANDO.

Rajta, rajta, idősb testvér! de erre még fiatal vagy!

OLIVER.

Kezed' emeled rám, gazember?

ORLANDO.

Nem vagyok én gazember. Legifjabb fia vagyok
sir de Bois Rolandnak; ő atyám volt, s háromszor
gazember az, aki azt mondja, hogy atyám
gazembert nemzett. Ha testvérem nem volnál, nem
venném e kezet le torkodról, addig, míg e másik ki
nem tépné a nyelvet, mely így beszél. Te magadat
káromoltad.

ÁDÁM.

(előlép).

Édes uraim, legyetek türelemmel: atyátok
emlékére, béküljete meg!

OLIVER.

Ereszsz, ha mondom!

ORLANDO.

Csak majd ha tetszik. hallgass meg. Atyám
meghagyta végrendeletében, hogy engem részesíts
jó nevelésben: te úgy neveltél fel, mint egy
parasztot, elrejtve és eltakarva előlem minden
nemesebb tulajdonságot; atyám szelleme
hatalmasan kél fel bennem, s én nem tűröm
tovább; azért engedj oly foglalatosságokat nekem,
minők egy nemest megilletnek, vagy add ki
szegényes részemet, melyet atyám végrendeletében
rám hagyott: ezen elmegyek szerencsém után.

OLIVER.

S mit akarsz tenni, ha ez elfogyott? koldulni? Jó,
uram; eredj be; én nem akarok veled tovább
czivódni; legyen meg részben a te akaratod.
Kérlek, hagyj el.

ORLANDO.

Én nem üldözlek tovább, mint javam kívánja.

OLIVER.

Menj vele, vén eb!

ÁDÁM.

Vén eb hát a köszönet? Nagyon igaz:
szolgálatodban hullott el fogam. Isten áldja meg jó
régi gazdám: tőle soha sem kaptam volna ilyen

szót.

(Orlando, Ádám elmennek.)

OLIVER.

Így vagyunk? kezdesz fejemre nőni? Majd kigyógyítlak hóbertodból, és még sem adom az ezer koronát. Hej, Dennis!

Dennis jön.

DENNIS.

Nagysád szólított?

OLIVER.

Nem keresett Charles, a herczeg bajvivója, hogy velem beszéljen?

DENNIS.

Szolgalatodra, ő az ajtó előtt van s bebocsátásért alkalmatlankodik.

OLIVER.

Hívd be! *(Dennis el.)* Ez jó lesz; s a birkózás már holnap lesz.

Charles jön.

CHARLES.

Jó reggelt nagyságodnak!

OLIVER.

Jó uram, Charles, mi új újság az új udvaron?

CHARLES.

Nincsen, sir, újság az udvaron, csak régiség, azaz: az öreg herceget száműzte öcsce, az új herceg s három vagy négy érzékeny lord önkéntes számkivetésbe ment vele; ezeknek birtokai s jövedelmei az új herceget gazdagítják, ki is azért szerencsés utat kíván nekik.

OLIVER.

Nem tudom, Rozalinda, a herceg leánya, szintén száműzve van atyjával?

CHARLES.

Ó! nem, mert a herceg leánya – unokatestvére – annyira szereti őt, minthogy bölcsejöktől fogva mindig együtt voltak, hogy még a száműzetésbe is követte volna, vagy utána halt volna itthon. Ő az udvaron van, s nagybátyja nem szereti kevésbé, mint saját leányát: soha két nőt, ki úgy szerette egymást, mint e kettő.

OLIVER.

Hol fog az idősb herceg élni?

CHARLES.

Azt mondják, hogy már az ardennei erdőségben

van, s vele egy sereg víg férfi, s úgy élnek ott, mint a vén angol Robin Hood. Mondják, naponkint szállingóznak hozzá ifjú nemesek, s az idő gondtalan foly, mint az arany korszakban.

OLIVER.

Holnap fogsz birkózni az új herczeg előtt?

CHARLES.

Holnap, sir, s azért jöttem, hogy valamit tudtadra adjak. Titokban értesültem, sir, hogy ifjabbik öcsédnek, Orlandónak, kedve kerekedett velem birokra kelni álöltözetben. Holnap, sir, hírnevemért birkózom, s jól jár, a ki lábtörés nélkül menekül tőlem. Öcséd még fiatal és gyöngye s a kedvedért nem örömet teperném le; pedig le kell hírnevemért, ha kiáll; azért irántad való szeretetből jöttem ide, veled mindent tudatni, hogy vagy tartsd vissza szándékától, vagy tűrd a bajt, melybe rohan s melyet végre is maga keresett és semmiképen sem én okoztam.

OLIVER.

Charles, vedd köszönetemet szeretetedért, melyért, mint tapasztalni fogod, legszívesebb viszonzolgálatomra számolhatsz. Magam is tudtam öcsém e szándokáról, s kéz alatt dolgoztam is, hogy eltereljem tőle; de már ő el van határozva. Mondom, Charles: ő a legnyakasabb legény

Francziországban, tele becsvágygyal, tele irígy féltékenységgel minden ember jó tulajdonságai iránt; titkos és aljas cselszövő ellenem, édes testvére ellen: azért tégy kedved szerint. Csak úgy szeretném, ha nyakát töröd, mint ha ujjait törnéd ki. Aztán jól összeszedd magadat: mert ha csak csekély szégyent téssz rajta, avagy ha nem jut általad nagy tiszteletre, akkor méreggel fog ellened dolgozni, befon valami csalárd csellel, és el nem bocsát, míg valami kerülőn, vagy másképp meg nem fosztott életedtől: mert biztosítlak (s szinte könyek közt mondom), nincs ez élő világon, ki ily fiatal létére ily elvetemedett volna. De még testvériesen beszélek róla; hanem ha a szerint szedném előtted izról-izre, a milyen, pirulnom és sírnom kellene, Neked pedig sápadnod és álmélnodnod.

CHARLES.

Szivemből örülök, hogy eljöttem hozzád. Ha jön holnap, majd kifizetem én: ha valaha tud még járni a maga emberségéből, soha nem birkózom többet díjért. És most Istennek ajánlom nagyságodat. *(Elmegy.)*

OLIVER.

Isten veled, jó Charles! Most majd feltüzelem ezt a ficzkót. Reménylem, megérem a végét: mert lelkem, bár nem tudom, miért, mitsem gyűlöl úgy, mint őt. Mert kedves; nem iskolázott, s mégis

tanult, tele nemes szellemmel; kit minden rend és rang csodálatosan szeret, és hitemre, úgy benne van az egész világ szívében, s főképp saját népeimében, kik legjobban ismerik, hogy én úgy vagyok mellette, mintha megvetnének. De ne maradjon ez sokáig így; e bajvivó hozzon tisztába mindent: nincs egyéb hátra, mint e fiút beleugratnom, mihez azonnal hozzálátok.

II. SZÍN.

Gyep a herczeg palotája előtt.

Rozalinda és Celia jönnek.

CELIA.

Kérlek, Rozalinda, kedves rokon, légy vidám.

ROZALINDA.

Drága Celiám, több kedvet mutatok, mint mennyivel rendelkezem, s te mégis azt akarod, hogy vígabb legyek? Ha el nem tudsz velem felejtetni egy száműzött atyát, akkor ne taníts emlékezmem bármi rendkívüli kedvtelésre.

CELIA.

Ebből látom, hogy te nem szeretsz engem oly teljes mértékben, mint én szeretlek téged. Ha az én nagybátyám, atyád, száműzte volna a te

nagybátyádat, a herczeget, atyámat, s te mindig velem lehettél volna, akkor én meg tudtam volna szeretetemet tanítani arra, hogy a te atyádat az enyimnek vélje; s így tennél te is, ha szereteted állandósága oly igaz természetű volna irántam, minő az enyimé te irántad.

ROZALINDA.

Jó, tehát felejttem helyzetemet, hogy a tiednek örülhessek.

CELIA.

Tudod, atyámnak rajtam kívül nincsen gyermeke, s nem is olyan már, hogy legyen, és igazán, ha meghal, te lélsz örököse: mert a mit ő atyádtól erőszakkal elvett, azt én szeretettel visszaadom, becsületedre, visszaadom; s ha megszegem eskümet, legyek szörnyeteggé. Azért, édes Rózám, kedves Rózám, légy víg.

ROZALINDA.

Az leszek ezentúl, öcsém, s csak mulatságon járatom eszemet. Lássuk csak, mit tartasz róla, ha az ember szerelmes lenne.

CELIA.

Igazán kérlek, légy szerelmes, hogy ezzel is kedvünk teljék; de ne szeress senkit se nagyon komolyan, sőt tréfából se menj messzebb, mint

hogy pusztá pirulással is biztosítva, becsülettel visszavonulhass.

ROZALINDA.

De mi lesz akkor a mulatságból?

CELIA.

Üljünk le s dévajkodással üldözzük el a jó Fortuna asszonyt kerekétől, hogy ezentúl egyenlően ossza ki adományait.

ROZALINDA.

Bár tehetnők: mert jótéteményeit nagyon is rosszul alkalmazza, s kivált a nőknek a bőkezű vak asszony többnyire tévesen osztja adományait.

CELIA.

Az igaz, mert a kiknek szépséget ad, azoknak ritkán ad erényt, s a kiknek erényt ad, azoknak ugyancsak kijut a rútságból.

ROZALINDA.

Hó, te most a szerencse adományairól a természetére térsz; Fortuna a világi ajándékokban uralkodik, nem a természet vonásaiban.

Próbakő jön.

CELIA.

Nos, ha a természet kiállít egy szép teremtményt,

nem ejtheti Fortuna a tűzbe? Bár a természet adta az élczet, hogy Fortunát gáncsolhassuk, nem a szerencse küldte-e e bolondot, hogy megszakítsa ez okoskodást?

ROZALINDA.

Valóban, Fortuna nagyon is kemény a természet iránt, ha természetes bolonddal vet véget a természetes okoskodásnak.

CELIA.

Talán ez sem a szerencse műve, hanem a természeté, ki természetes elmességünket nagyon is ostobának találja arra, hogy ily istennő okoskodjék vele, s e bolondot küldi köszörükőnek: a bolond balgasága volt mindenha az élcz köszörükőve. Nos, nos, kópé, honnan vándorolsz?

PRÓBAKŐ.

Asszonyom, atyádhoz kell jönnöd.

CELIA.

Téged küldtek követnek?

PRÓBAKŐ.

Becsületemre, nem; hanem megparancsolták, hogy érted jöjjek.

ROZALINDA.

Hol tanultad ezt az esküt bolond?

PRÓBAKŐ.

Egy bizonyos lovagtól, ki becsületére fogadta,
hogy a tojásos tészta jó, és becsületére fogadta,
hogy a mustár komisz; én pedig azt állította, hogy
a tojásos tészta komisz, ellenben a mustár jó; és a
lovag még sem esküdött hamisan.

CELIA.

Hogy bizonyítod ezt be bölcseséged nagy
halmazából?

ROZALINDA.

Nos rajta, vedd le bölcsességed szájkosarát.

PRÓBAKŐ.

Lépjetek elő mindketten, simítsatok végig
állatokon s esküdjetek meg szakálatokra, hogy én
kópé vagyok.

CELIA.

Szakálonkra, ha volna, az vagy!

PRÓBAKŐ.

Kópéságomra, ha volna, az volnék; de ha arra
esküsztek, a mi nincs, akkor nem esküdtetek
hamisan: így a lovag sem esküdött hamisan: mert